

MEMORIA VESTRI...

ZA DOCENTEM PHDR. JAROSLAVEM ŠLAJEREM, CSc.¹

M i l o s l a v B ě l o h l á v e k

Když jsme připravovali přítomný sborník do tisku ještě za účinné pomoci doc. dr. Jaroslava Šlajera, CSc., nenapadlo nikoho z členů redakční rady, že tento sborník přinese i jeho nekrolog. Nelítostný osud jej však 1. června 1975 po krátké nemoci vyrval z našich řad.

Docent PhDr. Jaroslav Šlajer, CSc., se narodil 10. března 1920 v Tojicích u Nepomuka jako syn drobného zemědělce a dělníka. Touha po vzdělání jej vedla po ukončení prvního ročníku měšťanské školy na Masarykovo reálné gymnázium v Plzni, kde v roce 1939 maturoval. Rozhodl se jít studovat dějepis a češtinu na filozofickou fakultu Karlovy univerzity. Byla to však doba nesvobody a krátce na to byly nacisty brutálním způsobem české školy uzavřeny. To znamenalo, že i J. Šlajer musel zanechat vysokoškolského studia, vrátil se domů, kde se připravoval na doplňovací zkoušku pro získání učitelské způsobilosti na učitelském ústavu. Nakrátko byl zaměstnán jako dělník u ČSD, od roku 1942 pak učil na soukromé odborné škole pro ženská povolání ÚMŠ, která se v roce 1939 přestěhovala z Prachatic do Vodňan. Škola byla v roce 1944 uzavřena a J. Šlajer byl přidělen k technické službě protiletectvé ochrany ve Vodňanech. Tu jej zastihl konec války. J. Šlajer odešel do Prahy, aby dokončil vysokoškolská studia. Již v roce 1947 nastoupil jako suplující profesor na státní reálné gymnázium v Plzni na nám. Odborářů a za rok přešel na Masarykovo reálné gymnázium, na ústav, který jako student navštěvoval. Od té doby zůstal věrný Plzni. Jeho povolání jej přivedlo na různé plzeňské školy. V roce 1950 přešel na pedagogické gymnázium, v roce 1951 se stal ředitelem 2. jedenáctileté

¹ BĚLOHLÁVEK, M.: *Za docentem PhDr. Jaroslavem Šlajerem, CSc.*, In: *Minulostí Západočeského kraje*, sv. 12., Plzeň 1975, s. 205 – 206.

střední školy, od roku 1957 do 1960 působil na 1. jedenáctileté střední škole a od roku 1960 do své smrti učil na Pedagogické fakultě v Plzni zprvu jako odborný asistent, od roku 1972 jako docent. Jeho oborem byly novější čs. dějiny a sovětské dějiny. Na této škole se plně rozvinula jeho vědecká práce. Dlouhá léta působil externě jako metodik dějepisu v Krajském pedagogickém ústavu. V roce 1965 mu byl udělen čestný titul Vzorný učitel. Po předložení kandidátské práce Hornické stávký v západočeském uhelném revíru v osmdesátých letech 19. století mu byl udělen titul kandidáta věd, o rok později byl promován na doktora filosofie. Jaroslav Šlajer byl lektorem katedry dějin KSČ a mezinárodního dělnického hnutí na Večerní universitě marxismu-leninismu při MěV KSČ a členem lektorské skupiny dějin KSČ při KV KSČ. Od roku 1967 byl členem redakční rady našeho sborníku *Minulostí Západočeského kraje*, za jeho redakční spolupráce vyšlo 8 svazků. Pod jeho vedením vyšly dva svazky *Sborníku Pedagogické fakulty v Plzni – Dějepis X. a XII.* (Praha 1970, 1973).

Jaroslav Šlajer již krátce po osvobození, v roce 1946, se stal členem KSČ a celá jeho práce jak pedagogická, tak i vědecká se vyznačuje jasným marxisticko – metodologickým a ideologickým přístupem.

Jako pedagog měl J. Šlajer nejbližší k látce, které učil, a proto od konce padesátých let jako vedoucí redaktor a spoluautor vydal cvičebnice *Dějiny středověku a novověku* a *Dějepis pro 7. roč. všeobecně vzdělávacích škol*, které vyšly celkem v sedmi vydáních. Vedle této všeobecné látky se u něho od počátku šedesátých let začínají objevovat regionální prvky. V roce 1960 vydal v Krajském pedagogickém ústavě stručný přehled „Husitské revoluční hnutí a husitská tradice v Plzeňském kraji“, který pak rozpracoval v knihu „Husitství v našem kraji. Západní Čechy v husitském revolučním hnutí“ (Západočeské nakladatelství, Plzeň 1963). Je to velmi potřebná pomůcka, která s vyčerpávající důkladností, tak typickým rysem pro Jaroslava Šlajera, podává hutný přehled o husitství v našem kraji.

V té době se však Jaroslav Šlajer začíná zabývat novou tematikou. Je to vývoj uhelného průmyslu a hornického proletariátu v západních Čechách. K této látce se připravoval velmi důkladně. Prošel nejen všechnu dostupnou literaturu, ale také velmi poctivě archivní materiál, který k uvedené tématice je k dispozici. Po takto široce založené heuristice přistoupil k zpracování. Svou zprávu zprvu koncipoval jako knihu, bohužel se mu nepodařilo pro ni získat tehdy nakladatele, a tak musel shromážděný materiál rozdělit v řadu statí, které publikoval jak ve Sborníku Pedagogické fakulty v Plzni, tak v Minulostí Západočeského kraje. Bibliografie prací J. Šlajera do roku 1967 je otištěna v Soupisu publikační činnosti pracovníků Pedagogické fakulty v Plzni 1958 až 1967 (Plzeň 1968, str. 71 – 72). Soupis prací věnovaných západočeskému hornictví za posledních osm let otiskují v příloze.

Práce Jaroslava Šlajera o vývoji uhelného průmyslu a o hornickém proletariátu v západních Čechách znamenají dosavadní vrchol bádání v dějinách dělnického hnutí na Plzeňsku. Ukazují zralého historika, který syntetickým pohledem zvládl tak složité problémy, jako je vznik a formování dělnického a hornického hnutí v posledním čtvrtstoletí 19. století. Nemohu zde všechny práce rozebírat, odkazuji na podrobný referát o nich v našem sborníku Minulostí Západočeského kraje IX. Plzeň 1972 str. 254 – 257. Je jen škoda, že Jaroslav Šlajer nemohl své dílo plně uzavřít a dokončit. V přítomném sborníku otiskujeme ještě první část jeho rozsáhlejší studie Hornická stávka roku 1900 v západočeském uhelném revíru. Doufáme, že se podaří vydat i druhou část; tím bude dílo zesnulého uzavřeno.